

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Національного
технічного університету
«Харківський політехнічний
інститут»

«01» травня 2024 р. № 157 ОД

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університету «Харківський політехнічний інститут»

ПОЛОЖЕННЯ
про репозитарій «Електронний архів
Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»

Розглянуто та затверджено
Вченою радою НТУ «ХПІ»
Протокол № 4 від 26 квітня 2024 р.

Харків
2024

Положення про репозитарій «Електронний архів Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

Положення визначає основні поняття, структуру, завдання, засади функціонування Електронного архів Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» та порядок накопичення, зберігання й систематизації у ньому електронних версій академічних робіт, авторами яких є співробітники Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут».

Укладачі: ТРУШ Олег Олександрович
ГЛАВЧЕВА Юлія Миколаївна
БРЕСЛАВЕЦЬ Олена Володимирівна

За редакцією професора, доктора технічних наук СОКОЛА Євгена Івановича

ПОЛОЖЕННЯ

про репозитарій «Електронний архів Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

1. Загальні положення та терміни.

1.1. Положення про репозитарій «Електронний архів Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (далі — НТУ «ХПІ») (eNTUKhPIIR) (далі — Репозитарій) визначає основні поняття, склад, призначення та завдання і регламентує основні засади організації та управління Репозитарієм НТУ «ХПІ».

1.2. Репозитарій є одним з елементів Інфраструктури відкритої науки НТУ «ХПІ». Назва Репозитарію **eNTUKhPIIR** є скороченням назви Електронний архів Національного технічного університету «Харківського політехнічного інституту» англійською мовою (Electronic National Technical University «Kharkiv Polytechnical Institute» Institutional Repository). Адреса Репозитарію в Інтернет: <http://repository.kpi.kharkov.ua>

1.3. Основні терміни:

Автор — фізична особа, яка своєю творчою працею створила твір і якій належать майнові права інтелектуальної власності на нього відповідно до Цивільного кодексу України, Закону України «Про авторське право та суміжні права», іншого чинного законодавства або договору;
Автор електронного документа — фізична або юридична особа, яка створила електронний документ відповідно до Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг»;

Виключне право — майнове право особи, яка має авторське право та (або) суміжні права на твір, на використання даного твору лише нею і на видачу іншим особам дозволу чи заборони на використання даного твору у межах строків, встановлених Законом України «Про авторське право і суміжні права»);

Виняткове (виключне) право — це майнове право. Виняткове право може належати одному або декільком фізичним чи юридичним особам (правовласникам). Правовласник може на свій розсуд вирішувати або забороняти іншим особам використання результату інтелектуальної діяльності;

Відкритий доступ — розміщення у мережі Інтернет матеріалів, доступ до яких дозволений правовласниками. Технічне здійснення доступу надається у будь-який час і без обмежень;

Відтворення — виготовлення одного або більше примірників твору, відеограми, фонограми в будь-якій матеріальній формі, а також їх запис для тимчасового чи постійного зберігання в електронній (у тому числі цифровій), оптичній або іншій машиночитаній формі;

Власник інформації — фізична або юридична особа, якій належить право власності на інформацію відповідно до Закону України «Про захист інформації»;

Депозитор — уповноважена особа, яка включає документ та дані про нього до Репозитарію;

Договір приєднання — договір, умови якого встановлені установою, і який може бути укладений лише шляхом приєднання автора до договору в цілому. Автор не може запропонувати власні умови договору (п.1 ст.634 «Цивільного кодексу України»);

Ім'я автора — сукупність слів чи знаків, що ідентифікують автора: прізвище та ім'я автора; прізвище, ім'я та по батькові автора; ініціали автора; псевдонім автора; прийнятий автором знак (сукупність знаків) тощо;

Інституційний репозитарій відкритого доступу — мережевий сервіс для зберігання, систематизації та поширення творів у цифровому вигляді, що надається установою своїм співробітникам та іншим зацікавленим особам;

Інтелектуальні права на твір — включають виняткове право і особисті немайнові права згідно чинного законодавства;

Майнові права інтелектуальної власності — право на використання, надання дозволу на використання, перешкодження або заборону неправомірного використання об'єкта права

інтелектуальної власності;

Оприлюднення (розкриття публікації) — будь-яка дія, що робить твір чи об'єкт суміжних прав доступним для необмеженого кола осіб;

Опублікування твору, фонограми, відеограми — оприлюднення твору за згодою автора чи іншого суб'єкта авторського права та (або) суміжних прав, надання доступу до твору через електронні системи інформації таким чином, що будь-яка особа може його отримати з будь-якого місця і у будь-який час на власний розсуд;

Особисті немайнові права автора включають право визнання людини творцем (автором, виконавцем, винахідником тощо) об'єкта права інтелектуальної власності; авторства, право на ім'я, на недоторканність твору, на обнародування твору, на перешкоджання будь-якому посяганню на право інтелектуальної власності, здатному завдати шкоди честі чи репутації творця об'єкта права інтелектуальної власності (ст. 423 «Цивільного кодексу України»), право на заборону згадування свого імені, якщо автор твору бажає залишитись анонімом; обирати псевдонім, зазначати і вимагати зазначення псевдоніму замість справжнього імені автора на творі (ст. 14 Закону України «Про авторське право і суміжні права»);

Право власності — врегульовані законом суспільні відносини, які стосуються володіння, користування і розпорядження майном. Об'єктами права власності громадян є твори науки, літератури та мистецтва, відкриття, винаходи, корисні моделі, промислові зразки, раціоналізаторські пропозиції, знаки для товарів і послуг та інші результати інтелектуальної праці (Закон України «Про власність»);

Примірник твору — копія твору, відтворена у будь-якій матеріальній формі;

Публікуванням твору, фонограми, відеограми тощо вважається також депонування рукопису твору, фонограми, відеограми у сховищі (репозитарії) з відкритим доступом та можливістю одержання примірника (копії) твору, фонограми, відеограми тощо;

Репозитарій (електронний архів) — місце, де зберігаються, накопичуються, систематизуються в електронному вигляді продукти інтелектуальної діяльності наукового, освітнього та методичного призначення, та забезпечується довготривалий, постійний і надійний відкритий доступ до них засобами Інтернет-технологій;

Розповсюдження об'єктів авторського права та (або) суміжних прав — будь-яка дія, за допомогою якої об'єкти авторського права безпосередньо чи опосередковано пропонуються загалу; доведення цих об'єктів до відома загалу з наданням можливості здійснення доступу до них з будь-якого місця і в будь-який час;

Службовий твір — твір, створений автором у порядку виконання службових обов'язків відповідно до службового завдання чи трудового договору (контракту) між автором і роботодавцем;

Співавтори — особи, спільною творчою працею яких створено твір;

Суб'єкти права інтелектуальної власності: творець (творці) об'єкта права інтелектуальної власності (автор, виконавець, винахідник тощо) та інші особи, яким належать особисті немайнові та (або) майнові права інтелектуальної власності відповідно до Цивільного Кодексу, іншого чинного законодавства чи договору (ст. 421 «Цивільного кодексу України»);

Твори — створені авторами у результаті творчої діяльності за особистою ініціативою, на замовлення чи у порядку виконання службових обов'язків: літературно-письмові твори — книги, брошури, статті, конспекти лекцій, аналітичні огляди, звіти, презентації тощо; ілюстрації, карти, плани, ескізи і пластичні твори, що стосуються географії, топографії, архітектури або науки; аудіовізуальні твори; твори образотворчого мистецтва; фотографічні твори; інші твори, представлені в електронній (в тому числі цифровій) формі, яку може зчитувати комп'ютер (ст. 433 Цивільного кодексу України, ст. 8 Закону України «Про авторське право і суміжні права»);

Частина твору, яка може використовуватися самостійно, у тому числі й оригінальна назва твору, розглядається як твір і охороняється відповідно до Закону «Про авторське право і суміжні права».

Інші терміни в цьому Положенні вживаються у значенні, наведеному в Законах України “Про інформацію”, “Про науково—технічну інформацію”, “Про наукову і науково—технічну

діяльність”, “Про вищу освіту”, “Про інноваційну діяльність”, “Про авторське право і суміжні права”, “Про електронні документи та електронний документообіг”, “Про захист інформації в інформаційно—телекомунікаційних системах”.

1.4. Репозитарій НТУ «ХПІ» — це інституційний репозитарій, що забезпечує накопичення, систематизацію, зберігання в електронному вигляді інтелектуальних продуктів наукового, освітнього та методичного призначення, створених університетськими спільнотами НТУ «ХПІ», та надає довготривалий, постійний і надійний безкоштовний відкритий доступ до них засобами Інтернет-технологій, поширення цих матеріалів у середовищі світової науково-освітньої спільноти. Репозитарій є складовою частиною електронних ресурсів науково-технічної бібліотеки НТУ «ХПІ».

1.5. Репозитарій формується та функціонує відповідно до наступних документів:

- Положення про науково-технічну бібліотеку університету;
- Положення про репозитарій «Електронний архів Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»;
- чинного законодавства України.

2. Мета, завдання, функції Репозитарію.

2.1. Мета Репозитарію:

- сприяння підвищенню популярності НТУ «ХПІ» шляхом представлення його наукового доробку у мережі Інтернет;
- збільшення впливу наукових досліджень НТУ «ХПІ» у світовій академічній спільноті та сприяння застосування (залучення) результатів досліджень НТУ «ХПІ» в науковий обіг;
- збільшення рівня використання, читання та цитування наукових публікацій НТУ «ХПІ» шляхом забезпечення вільного доступу до робіт за допомогою Інтернет;
- створення нового додаткового ефективного віртуального середовища для науково-дослідницької діяльності в НТУ «ХПІ», підвищення рівня якості виконання інформаційних запитів користувачів;
- створення середовища, яке дозволяє науковцям НТУ «ХПІ» розміщувати свої наукові дослідження в електронній формі, що забезпечує відкритий доступ до них.

2.2.Завдання Репозитарію:

- забезпечити накопичення, систематизацію, зберігання в електронному вигляді інтелектуальних продуктів наукового, освітнього та методичного призначення, створених університетськими спільнотами НТУ «ХПІ», та забезпечити довготривалий, постійний і надійний відкритий доступ до них засобами Інтернет-технологій;
 - забезпечити місце і спосіб централізованого і довготривалого зберігання в електронному вигляді повних текстів творів;
 - поширити накопичені матеріали у середовищі світової академічної спільноти;
- Репозитарій орієнтований на науковців, викладачів, аспірантів та студентів.

2.3.Основні функції Репозитарію:

- навчальна,
- наукова,
- довідково-інформаційна,
- поповнення бібліотечного фонду оригінальними електронними документами та електронними копіями друкованих видань та їх збереження.

3. Управління Репозитарієм

3.1. Загальне управління Репозитарієм здійснює Координаційна рада, до якої входять:

- СОКОЛ Євген Іванович, ректор, (голова),
- МАРЧЕНКО Андрій Петрович, проректор з наукової роботи, (заст. голови),
- ТРУШ Олександр Олегович, проректор з науково-педагогічної роботи,
- ГЛАВЧЕВА Юлія Миколаївна, директор НТБ,
- ЗАЙЦЕВ Юрій Іванович, учений секретар,

КРИВОБОК Руслан Вікторович, начальник НДЧ,
МОЛЧАНОВА Юлія Юріївна, начальник загально університетської юридичної служби,
РАДОГУЗ Сергій Анатолійович, начальник методичного відділу,
БРЕСЛАВЕЦЬ Олена Володимирівна, заступник директора НТБ,
ТЮТЮНИК Лариса Іванівна, керівник центру дистанційної освіти,
ЧЕРНИХ Дмитро Ігоревич, завідувач відділу НТБ (адміністратор),
ФЕДОРОВА Євгенія Олександрівна, начальник редакційно-видавничого відділу,
ЩЕТИНІН Віктор Павлович, начальник інформаційно-обчислювального центру.

- 3.2. Координаційна рада не має права займатися комерційною діяльністю.
- 3.3. Координаційна рада діє в межах повноважень, отриманих від суб'єктів авторського права та (або) суміжних прав.
- 3.4. Координаційна рада не має права на вчинення дій, які створюють умови для порушення авторського права і (або) суміжних прав;
- 3.5. Науково-технічна бібліотека НТУ «ХПІ» (далі — НТБ) виступає координатором і основним виконавцем процесу наповнення Репозитарію.
- 3.6. Технічну та програмну підтримку, працездатність програмних засобів, збереження електронних документів забезпечує Інформаційно-обчислювальний центр та відділ інформаційних технологій та комп'ютерного НТБ.
- 3.7. Суперечки щодо кола осіб, які можуть розміщувати документи у Репозитарій, типового складу документів, порядку включення або вилучення документів із Репозитарію, вирішує Координаційна рада.
- 3.8. За потреби, до роботи з формування Репозитарію можуть долучатися депозитори, автори та (або) співробітники будь-якого з відділів, керівники структурних підрозділів НТУ «ХПІ».

4. Склад Репозитарію

- 4.1. Репозитарій є універсальним за змістом науковим зібранням. Структура Репозитарію складається із колекцій (фондів) підрозділів НТУ «ХПІ» у кореновому каталозі. Особлива колекція, що включена до кореневого каталогу — «Alma Mater» — зібрання з історії НТУ «ХПІ» (сучасні твори, електронні копії рідкісних видань з фондів НТБ, копії рукописів видатних учених тощо). За рішенням Координаційної ради можуть створюватись інші колекції.
- 4.2. Тематичний склад визначається підрозділами НТУ «ХПІ» відповідно до наукового та навчального процесів університету. До Репозитарію можуть бути включені:
 - статті, монографії, підручники, методичні матеріали, тематичні збірки, матеріали наукових конференцій (препринти або постпринти);
 - наукові публікації працівників НТУ «ХПІ», що вийшли друком в інших видавництвах, за умови відсутності заборони на їх розміщення в Репозитарії з боку видавництва; або після закінчення дії угоди автора з видавництвом;
 - матеріали дисертацій, захищених співробітниками НТУ «ХПІ»;
 - інші матеріали наукового, освітнього або методичного призначення за бажанням їх автора чи групи авторів.
- 4.3. За видами електронних ресурсів Репозитарій не має обмежень. Це можуть бути будь-які електронні текстові дані, електронні числові дані, електронні картографічні дані, електронні зображення (відео, презентації), електронні звукові дані, електронні інтерактивні мультимедіа тощо.
- 4.4. Хронологічні обмеження для розміщення документів у Репозитарії не встановлюються.

5. Принципи створення і функціонування Репозитарія

- 5.1. Репозитарій є веб-орієнтованою, кумулятивною та постійною базою даних цифрових копій документів, склад якої визначається єдиною установою — НТУ «ХПІ».
- 5.2. Репозитарій створюється за допомогою програмного забезпечення DSpace, яке підтримує протокол обміну метаданими OAI-PMH (Open Access Initiative Protocol for Metadata Harvesting), дозволяючи інтегрувати Репозитарій до міжнародних реєстрів ROAR, OpenDOAR

тощо.

5.3. Репозитарій поповнюється документами шляхом самоархівування творів автором або шляхом передачі документів для розміщення співробітниками НТБ. Для здійснення самоархівування автори повинні отримати права депозиторів для роботи з ресурсом. Адміністратор Репозитарію реєструє авторів, надаючи їм права депозиторів.

5.4. Депозитором може бути як автор, так і уповноважений працівник НТБ. За бажанням автора його робота може бути розміщена у Репозитарії депозитором-бібліотекарем. При цьому автор надає у НТБ електронну версію роботи в будь-якому машиночитаному форматі, а також набір ключових слів до цієї роботи двома мовами: українською та англійською.

5.5. Підтримуються всі файлові формати, в яких створено ресурси. Однак, для кожного з видів документів бажано використовувати певні формати:

Формати, рекомендовані для застосування при розміщенні матеріалів		
Матеріал	Назва формату	Розширення
Текст	Adobe PDF, Microsoft	pdf, doc, docx
Презентація	Microsoft Powerpoint	ppt, pptx
Таблиці	Microsoft Excel	xls
Зображення	JPEG, GIF	jpg, gif

5.6. Роботи аспірантів і студентів розміщуються після опрацювання редакційними колегами та опублікування в наукових виданнях (журнал, матеріали конференцій, монографії).

5.7. На прохання автора електронна публікація вилучається з відкритого доступу. Запит може бути подано на паперовому носії або в електронній формі з офіційної пошти автора (@khpri.edu.ua) на офіційну пошту бібліотеки (library@khpri.edu.ua).

5.8. Якщо навчально-науковий інститут (наукова рада навчально-наукового інституту) визначать рівень роботи, що представлена автором у колекції Репозитарію як низький, Координаційна рада доручає адміністратору Репозитарію вилучити цей документ.

5.9. Документи, які передаються до Репозитарію, забезпечуються метаданими: заголовками, прізвищами авторів та відомостями місце їх роботи в НТУ «ХПІ», анотацією (якщо вона є) мовою оригіналу та ключовими словами українською та англійською мовами тощо.

6. Авторський договір

6.1. Оприлюднення твору не віднімає норм авторського права. Особисті немайнові права автора не відчужувані і зберігаються за ним незалежно від способу публікації. Виняткове право на твір автор реалізує, добровільно ухвалюючи рішення про представлення своєї роботи в Інтернет і підтверджуючи це у Авторському договорі в електронному (<https://forms.office.com/e/wYGLjKJj4j>) або паперовому вигляді.

6.2. Без укладання Авторських договорів в Репозитарії можуть розміщуватися твори, публікація яких регулюється Політикою відкритої науки та відкритих освітніх ресурсів в НТУ «ХПІ».

6.3. Без укладання Авторських договорів в Репозитарії можуть розміщуватися твори, публікація яких дозволяється автором за публічною ліцензією, про що вказано в академічному документі.

6.4. Твір не може бути розміщений у Репозитарії, якщо він порушує права людини на таємницю її особистого та сімейного життя, завдає шкоди громадському порядку, здоров'ю та моральному стану особистості, містить інформацію, що охороняється державою згідно чинного законодавства.

6.5. Укладаючи Авторський договір автор передає НТУ «ХПІ» на безоплатній основі невиняткові права на використання твору:

- на внесення твору у базу даних Репозитарію;
- на відтворення твору чи його частин у електронній формі, не змінюючи її змісту;
- на виготовлення електронних копій твору для постійного архівного зберігання;

- на використання твору без одержання прибутку та на виготовлення його копій для некомерційного розповсюдження;
 - на надання електронних копій твору для відкритого доступу в мережі Інтернет.
- 6.6.** У Авторському договорі автор підтверджує, що розміщуючи роботу у Репозитарії він не порушує прав третіх осіб (інших авторів або видавництв).
- 6.7.** Авторським договором автор підтверджує, що на момент розміщення твору у Репозитарії лише йому належать виняткові майнові права на твір, що вони ані повністю, ані частково нікому не передані (не відчужені), що майнові права на твір ані повністю, ані в частині не є предметом застави, судового спору або претензій з боку третіх осіб.
- 6.8.** Автор несе всі види відповідальності перед третіми особами, що заявили свої права на твір, відшкодовує НТУ «ХПІ» всі витрати, спричинені позовами третіх осіб про порушення авторських та інших прав на твір.
- 6.9.** У випадку, коли твір створено у співавторстві, кожен із авторів приймає умови авторського договору, передаючи для розміщення в Репозитарії такий твір.
- 6.10.** Автор зберігає за собою право використовувати самостійно чи передавати аналогічні права на використання твору третім особам.
- 6.11.** Авторський договір може бути розірваний за вимогою автора, якщо автор позбавляється майнових прав на твір, які мав на момент розміщення твору у Репозитарії, а також якщо договір містить інші умови, обтяжливі для автора. Тоді автор самостійно або за допомогою адміністратора вилучає роботу з Репозитарію.

Розглянуто на засіданні методичної ради НТУ «ХПІ»
24 квітня 2024 р.

Затверджено вченою радою Національного технічного
університету «Харківський політехнічний інститут» 26
квітня 2024 р. Протокол № 4